

Polder.blad

Januari 2017

natuurpunt

Hobokense Polder

Een boeiend najaar met topmomenten !!!!

Ik wil nog even terugkomen op de "Wandeling van het Jaar" van de provincie Antwerpen. De inhuldigingsdag in aanwezigheid van de heer Bruno Peeters, Député en districtsvoorzitter Kathelijne Toen was een zeer mooi succes. Alleen hadden we wat pech met het weer, maar toch waren er 65 mensen komen mee wandelen en borrelen.

Hup naar de 100.000! Hier staan we zelfs in de top 10 van de Natuurpuntafdelingen met de meeste ledenwervingen, dus we zijn ook zeer goed bezig om Natuurpunt nog meer op de kaart te zetten in Hoboken en Antwerpen 2020. Knap werk allemaal.

Ook hebben we tijd kunnen vinden om onze Natuurpunt Award die we hadden gewonnen door onze samenwerking met de Basisschool van Polderstad, plechtig te kunnen overhandigen aan de school. Een zeer tof moment met meer dan 400 kinderen op de speelplaats. We zijn zeker dat deze award een mooi plekje krijgt in de school.

We hebben de graafwerken aan het Broekskot en de Ruitersplas kunnen afronden, zodat we volgend jaar weer meer kunnen genieten van riet en de bijhorende rietvogels. Zij die komen genieten aan de kijkwand de Roerdomp zullen merken dat er een paar doorkijkjes gegraven zijn, zodat er op het Broekskot meer open water te zien is. Het wandelpad aan de spoorlijn is verder afgewerkt zodat jullie allemaal wat proper door te Polder kunnen trekken. We werden getroffen door een felle herfststorm met een aantal gesneuvelde bomen. Dus extra werk om alles op te ruimen. Voor de rest hebben we met z'n allen niet stil gezeten: de bloesem en bessenhaag aan het fietspad Jef Van Linden fietspad heeft een opknopbeurt gekregen en er werden er nog wat struiken bijgeplant. Er is een eerste aanzet gegeven voor onze salamanderpoel, die tegen het einde van het jaar klaar moet zijn. De Dag van de Natuur was ook weer een zeer tof gebeuren.

Verschillende keren dit najaar hebben we een info- en drankenstandje opgesteld in de Polder met als resultaat toch een aantal nieuwe Natuurpunt-leden (van over heel Vlaanderen). Het "mooiste" bewijs dat het "mooie" gebied "mooi" bevonden wordt.

In de bezoekersgids Buddha & Mind van het MAS staan we vermeld als 1 van de 4 stiltegebieden van Antwerpen.

Ook de Vogelwerkgroep ARDEA zat niet stil. Zij deden inventarisaties, gingen op stap en kozen de drie mooiste natuurfoto's uit het ingezonden werk van onze leden. Je vindt die foto's in dit Polder.blad.

Voor al de mensen die niet weten welk cadeau te geven met Kerst en Nieuwjaar: waarom niet snel een lidmaatschap cadeau doen of een kalender of zelfs een mooi nestkastje. Kijk maar op onze website: hier vind je alles op terug.

In dit tijdschrift natuurlijk weer heel veel leuke dingen om te ontdekken en hopelijk zien we elkaar op onze Polderborrel op zondag 8 januari of op één van onze andere activiteiten.

Veel leesplezier.

En van ons allen een mooie Kerst en een gelukkig Nieuwjaar gewenst.
Danny

Winter in de Hobokense Polder
Foto: Luk Smets

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Gezellig samenzijn met diner	11
Vrijwilligersbeurs in Hoboken	11
Paddenoverzetacties	12
Op naar 100 000 leden	12
Onze Goudklompjes ...	13
Wat gebeurt er in de Polder?	14
Onze sponsors	15
Natuurpunt Winkel	16
Waarnemingen niet-vogels	17
VOC-Brasschaat-Kapellen	18
Vogelwaarnemingen	19
Ardea-nieuws	22
Ankona-ontmoetingsdag	24
Belgische Vogeldag	24
In memoriam: Maria Houthoofd	25
Colofon	26
De afdeling in beeld	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft: Ralreiger - Winnende foto Ardea fotowedstrijd 2016 - Guy Borremans
Achterkaft: Winter in de Hobokense Polder
Foto: Luk Smets

2017 2017 2017 2017 2017

Gelukkig
nieuWjaar

Zondag 8 januari om 14 u

Polderborrelwandeling: winterwandeling en Nieuwjaarsdrink in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Marnix Lefranc

Inschrijven: Ria Thys, 0476/33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Traditioneel wandelen we het nieuwe jaar in in ons eigen natuurgebied de Hobokense Polder. Het is bovendien een mooie gelegenheid om mekaar onze beste wensen voor een mooi en natuurvriendelijk 2017 over te brengen.

We eindigen onze wandeling weer op de parking, waar we je laten genieten van een Nieuwjaarsborrel en heerlijke hapjes, bereid door Hedwig, Frieda, Godelief en Ria.

dien een mooie gelegenheid om mekaar onze beste wensen voor een mooi en natuurvriendelijk 2017 over te brengen.

Praktisch:

We komen samen op de parking van United Caps, Schroelaan 15 te Hoboken om 14 u en wandelen een tweetal uurtjes in de winterse Polder.

Einde: omstreeks 17 u.

Kan je komen? Bij voorkeur **graag een seintje op bovenstaand GSM-nummer of mailadres ten laatste 7**

januari. Zo kunnen we de hoeveelheid verwennerijtjes bepalen. Heel welkom!

Zondag 8 januari om 8.30 u

Nieuwjaar-voegelexcursie ... of Jenevertocht

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: Marc Hofman 03/448 30 68 - 0494/56 01 07

Vogelwerkgroep ARDEA nodigt je uit op de eerste vogeltocht van het jaar. Traditioneel voert deze uitstap ons naar Tholen en de Oesterdam maar

een ommetje langs Yerseke Moer behoort ook tot de mogelijkheden. Zoals gebruikelijk toosten we nu ook weer op een nieuw en boeiend natuur(punt)jaar.

we naast een drankje ook een kom warme soep kunnen krijgen. Zorg dat je erbij bent.... Graag tot dan!

Praktisch:

Afspraak om 8.30 u op de parking aan 't Spant, onder viaduct, Boomsesteenweg 335 Wilrijk. Einde ter plaatse rond 17 u
Meebrengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Wie er vorige keren bij was, weet dat de jenevertochten meestal mooie waarnemingen opleveren. Vorig jaar konden we o.a. strandleeuwerik, sneeuwgorst, havik, kleine strandloper, slechtvalk, blauwe kiekendief, grote zilverreiger en goudplevier waarnemen.

Mochten we dit jaar nog eens een echte ouderwetse vriesdag meemaken, dan zullen ongetwijfeld weer heel wat wintergasten van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels. We nemen alleszins de nodige tijd om rustig rond te speuren naar al wat in de kijker of telescoop komt. 's Middags zorgen we nu ook weer voor een gezellig cafeetje waar

Zaterdag 14 of zondag 15 januari

INBO Watervogeltellingen (diverse locaties)

Ook op:

Zaterdag 18 of zondag 19 februari

Zaterdag 11 of zondag 12 maart

In onze regio wordt deze winter weer midmaandelijks het aantal pleisterende watervogels geteld in de oude forten, in de Hobokense Polder en langs de Scheldeoevers, op de water-plassen van Waterlink (Aquafin) en Kielse Vest op 't Kiel en op het Schoonselhof te Wilrijk.

Dit levert niet meteen spectaculaire waarnemingen van zeldzame vogelsoorten op, maar het geeft toch inzichten in de wijzigende situatie van bijvoorbeeld vogelsoorten als kuifeend, wintertaling en meerkoet. Toch, bij voldoende koud weer durven soorten als pijlstaart en grote zaagbek deze wateren wel eens op te zoeken. Elke natuurliefhebber is erg welkom om eens mee te gaan tellen met de 'vaste tellers' die dit al jaren doen. Zo'n telling duurt 1 à 2 uur, afhankelijk van het gebied.

De tellingen gebeuren bij voorkeur met goede weercondities op zaterdag, wat de precieze planning op voorhand bemoeilijkt. Bij slecht weer wordt de telling naar zondag verschoven. Geïnteresseerden nemen daarom best zelf **vooraf contact** op met één van de vaste tellers, per mail of telefonisch.

De telgebieden en de tellers zijn:

- **Hobokense Polder:** andre.van.langenhove@telenet.be - 0486/82 68 22
- **Waterlink Aquafin:** peter.bastiaansen@gmail.com
- **Fort VIII en Schoonselhof:** peggy.beers@telenet.be -

Pijlstaart - Foto: Rudi Debruyne

0485/52 81 25

- **Park Kielse Vest:** Joris Van Reusel, ardea@jupiter24.be - 0486/83 62 34 en marnix.lefranc@telenet.be

Zondag 15 januari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27,

jonckheeredesmedt@gmail.com of

Wim Mertens, 03/216 93 62, wim.a.mertens@proximus.be

Vandaag vliegen we er weer in tijdens het maandelijks weekend-beheer in de Hobokense Polder. Er wordt gewerkt van 9 u tot 13 u. We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ...

Een greep uit de uit te voeren werken voor de komende maanden:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Praktisch:

Afspraak om 9 u Schroeillaan 15 (straat naast de spoorweg) aan de container aan firma United Caps (= achteraan het bedrijf).

Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen

Donderdag 19 januari om 20 u

Bewegingsvergadering voor natuurgidsen, bestuursleden en begeleiders van activiteiten

Alle geïnteresseerden welkom in Zaal Moretus (bovenzaal), Berkenrodelei Hoboken.

Zondag 22 januari om 15.30 u

Waterpiepertelling

Gids: Luc Van Schoor, ardea@hobokensepolder.be

Sinds enkele jaren worden de waterpiepers die de rietkragen en wilgenbosjes van de Hobokense Polder gebruiken als winterslaapplaats geteld. Om de evolutie te kunnen volgen van deze bijzondere wintergasten zal ARDEA deze winter opnieuw enkele tellingen gericht op deze vogelsoort houden in het moerassig gedeelte van de Hobokense Polder.

De waterpieper is een eerder onopvallende zangvogel die broedt in berggebieden in Zuid-Europa en de Alpen en 's winters naar lageregelegen gebieden trekt. Dan komt hij in België en Nederland in kleine aantallen voor in het rivierengebied. De slaapplaats in de Hobokense Polder is dus een vrij bijzonder fenomeen, en is daarom goed op te volgen. Hoe gaan we te werk? We tellen liefst simultaan met meerdere kleine teams van twee à drie waarnemers op verschillende plekken. Er is bij

elk team een ervaren 'kenner' en via gsm houden ze onderling contact om de slaaptrek te kunnen volgen. Deze telling gaat door in de late namiddag/vroege avond en loopt tot de schemering. Dat is weersafhankelijk, dus bekijk vooraf de blog van ARDEA, want eventueel wordt daar daags voordien een alternatief moment aangekondigd.

Praktisch:
Aanmelden vooraf per mail is verplicht, om de teamwerking te kunnen organiseren.
Afspraak om 15.30 u aan de ingang van Hobokense Polder aan de Schroi-

laan te Hoboken, dat is achteraan op de autoparking van bedrijf United Caps. Rond 17.30 is het daar zeker gedaan. Meebrengen: warme kledij, waterdicht schoeisel of laarzen, verrekijker.

Zondag 29 januari om 7.45 u

Bustocht naar Zeeland en Zuid-Holland (NL)

Gids : Luc Van Schoor, 0494 33 63 09 - luc.vanschoor@scarlet.be

Leiding: Walter Van Spaendonk, 0479 98 57 77 - walter.van.spaendonk@skynet.be

Wij, vogelaars uit het Antwerpse, leven in een bevoorrechte positie. Nergens in de wijde omtrek zijn er binnen een straal van een dagexcursie zoveel vogels en ook vogelsoorten te zien als in Zeeland en het zuiden van Zuid-Holland. En daar gaan we samen naartoe, comfortabel in een bus, afgewisseld met haltes voor een groep vogels. Een frisse neus halen we bij de wandelingen, waarschijnlijk één in de voormiddag en één in de namiddag. Bij de voorbereiding zoeken Luc en Walter naar de beste plekje op Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee. Ze houden in de gaten wat er waar gemeld wordt, hoe het zit met eb en vloed, en ook een beetje met het weer. In de grote groepen brandganzen zoeken we naar "speciallekes" als roodhalsgans of sneeuwvangans. Rotgans, grauwe gans en kolgans zijn er in variabele aantallen. Kleine en wilde zwanen

en rietganzen zoeken we op de akkers met landbouwresten, dat is de laatste jaren moeilijk maar spannend.

Roofvogels zijn er altijd, maar de soorten zijn nooit zeker. . . smelleken, slechtvalk, ruigpootbuiszard. Brouwersdam heeft buiten zijn vaste waarden als roodkeelduiker, steenloper, paarse strandloper, altijd kans op ijseend, toppereend, parelduiker, kuifduiker en eidereend. Vroeger zagen we hier meestal gewone zeehonden, nu worden die wat verdrongen door de grotere zeldzamere grijze zeehond. Plevieren, 'tringa' en andere beesten op lange poten komen zeker links of rechts in de kijkerlens voor

het telescoopgebruik. Er zijn de laatste tijd veel telescopen op deze uitstappen, wat natuurlijk prima is. Maar hierdoor denken de telescoopbezitters dat de telescooplozen altijd wel ergens terecht kunnen en zo komen ze soms in de kou te staan. Aan "lozen" vragen we: geef een seintje als je graag wil kijken. Aan de "bezitters" hou het wat mee in de gaten.

Praktisch:

Stort 18 euro p/p vóór 15 januari, voor studenten is dat 15 euro p/p. Jongeren met begeleiding onder 12 jaar kunnen gratis mee (wel inschrijven). Gezinnen betalen nooit meer dan 50 euro. Gelieve het bedrag over te schrijven op rekeningnummer

BE02 9799 7675 4740 van Natuurpunt Zuidrand met vermelding van de namen van de deelnemers en een telefoonnummer (liefst gsm). Picknicken doen we in een café waar ook soep te verkrijgen is.

Afspraak om 7.45 u aan de Bist te

Wilrijk en einde omstreeks 19 u ook aan de Bist.

Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, warme regen-vrije kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's voor soep en/of drank

Zaterdag 4 februari om 18 u

Gezellig samenzijn met algemene vergadering van onze vzw en fotoreeks de Hobokense Polder Feestelijke maaltijd !!!!

Info: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Om 18 u staat in **CC Moretus, Berkenrodelei** na een verwelkomings-aperitief een feestelijke maaltijd op ons te wachten. We laten het ons smaken. Maar we maken ook tijd om het Jaaroverzicht 2016 van onze afdelingswerking voor te stellen in de vorm van een becommentarieerde (computer)diashow. En we geven je al zeker een vooruitblik op onze Plannen voor 2017.

We willen ook ons bestuur versterken !!! Ben je kandidaat bestuurslid, geef dan je naam door aan voorzitter Danny of penningmeester Luk. Meer info: verder in Polder.blad.

Na het Jaaroverzicht en de Planning voor 2017 zal er een foto-impressie getoond worden over de natuur in onze afdeling.

Wat staat er op het menu?

Aperitief met verrassende hapjes

-

Eendeborst met winters
groentenpaletje
of

Zeewolfschotel met tomaten en prei

Beide hoofdschotels, vergezeld van
aardappelgratin

-

Apfelstrudel met ijs + koffie/thee

Gelieve je keuze van hoofdgerecht door te geven bij je inschrijving en dit uiterlijk 30 januari!

Kan je komen? Al deze verwenrijtjes (aperitief met hapjes – warme hoofdschotel – dessert met koffie/ thee), maar ook de zaalhuur komt neer op 26 euro per persoon). Maar we willen jou extra vertroetelen en bieden dit alles aan aan 16 euro p/p.

Inschrijven door storting van 16 euro p/p op onze rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder ten laatste 30 januari met als mededeling "Gezellig samenzijn" + keuze hoofdmenu).

Dranken (wijnen, bieren, frisdranken) dienen ter plekke afgerekend te worden. Heel welkom!

Februari /maart

Paddenoverzetacties in Hoboken

Voor meer info: zie blz 12

Zaterdag 18 februari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27, jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@proximus.be

Meer info: zie 15 januari

Zondag 19 februari om 11 u

Daguitstap naar de Doode Bemde (Oud-Heverlee)

Info en gids: Luk en Ria Smets-Thys, 0477/66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Voor deze gezamenlijke dagtocht met NP-afdelingen Hobokense Polder, Aartselaar en Rupelstreek trekken we naar het natuurreservaat de Doode Bemde in Oud-Heverlee. In de Doode Bemde neemt de natuurlijk meanderende Dijle ons op sleeptouw. Hier gaan natuurbescherming en beveiliging tegen wateroverlast hand in hand. De Doode Bemde telt meer dan 250 hectaren grond en bestaat uit een mozaïek van kleine akkers, populieraanplantingen en broekbosjes, wei- en hooilanden, ruigten en rietvelden, vijvers en grachten. We gaan in dit prachtige natuurgebied in de Dijlevallei ook op zoek naar beversporen.

Vooraleer we op stap gaan, spreken we af in een cafeetje vlakbij het Zoet Water in Oud-Heverlee om daar de meegebrachte picknick te verorberen.

Met gevulde magen kunnen we dan

de wandeling aanvatten.

Na de wandeling is er de mogelijkheid om in een taverne nog iets te drinken.

Praktisch:

Afspraak om 11 u op de parking onder viaduct ter hoogte van 't Spant, Boomsesteenweg 335 Wilrijk. We rijden kostendelend naar de vertrekplaats.

Aansluiting mogelijk om 12 u in café "In de Molen", hoek Waversebaan en Ophemstraat bij het Zoet Water in Oud-Heverlee. Omstreeks 18.30 u zijn we terug thuis.

Doode Bemde - Foto: Luk Smets

Meebrengen: picknick, warme kledij en stevige wandelschoenen, verrekijker

Zaterdag 25 februari om 17 u

Halsbandparkiëttelling in Kielpark, Antwerpen-Kiel

Leiding: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09 en Walter De Weger, 0495/23 77 10

De halsbandparkiet is een schoon vogeltje, maar hoort in principe niet thuis in ons ecosysteem. Omdat het holenbroeders zijn, is de impact op soorten als boomklevers en spechten niet te vermijden. Het is één van de opmerkelijkste recente exoten, want deze soort is aan een steile opmars bezig in West-Europa. Vooral in grote steden is de halsbandparkiet meer en meer aanwezig. De as Brussel-Mechelen-Antwerpen wordt beschouwd als een potentieel groeigebied voor deze soort. In Brussel groeide een populatie van minstens 7000 ex op 30 jaar tijd, nadat in 1974 50 ex. werden losgelaten in het Melipark. Nu zou Vlaanderen minstens 10.000 halsbandparkieten tellen.

Na een spannende zoektocht vond ARDEA in de zomer van 2015 een regionale slaappleats van 35 halsbandparkieten in een bepaalde boom in het Kielpark. Om de evolutie van het aantal in onze regio verblijvende

hb-parkieten te kunnen volgen, starten we dit jaar met twee wintertellingen op deze slaappleats. Hoeveel vogels komen hier 's avonds tegen de schemering samen? Zijn het mannetjes en vrouwtjes? Alleszins een zeer boeiend fenomeen om te volgen... en om meer over deze heel bijzondere soort aan de weet te komen! Tijdens de eerste wintertelling op 19 november telden we 31 parkieten, zodat we vandaag het aantal kunnen vergelijken en vaststellen of er al dan geen winterslachtoffers zijn gevallen.

Praktisch:

- Afspraak: Hoofdingang Kielpark, St-Bernardsesteenweg, Antwerpen-Kiel

- Bijeenkomst: 17 u, einde rond 18.30 u
- **Aanmelden gewenst voor 20 februari** via mail naar ardea@hobokensepolder.be, want in geval van slecht weer wordt deze telling verplaatst naar een ander moment
- Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Zondag 5 maart om 10 u

Zwerfvuil ruimen in de Hobokense Polder

Info: Luk en Ria Smets-Thys, 0476/33 79 36

Na een geslaagde zwerfvuilactie in november, hebben we besloten voortaan éénmaal per kwartaal een opruimactie te plannen in en aan de rand van de Hobokense Polder. En nu we de grote eer hebben om Wandeling van het Jaar te zijn, willen we de grotere toestroom van wandelaars, die deze titel met zich meebrengt, niet in een vervuild gebied ontvangen. Kom ons helpen!

Praktisch: Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15 Hoboken. Wij zorgen voor vuilzakken en grijpstocken. Meebrengen: werkhandschoenen, warme kledij, gesloten schoeisel (of laarzen) Einde voorzien omstreeks 12 u met een heerlijk gratis drankje !!!!

Vrijdag 10 maart om 20 u

MIBOS onderzoek / Info-avond middelste bonte specht

Leiding: Joris Van Reusel en Luc Van Schoor

Sinds enkele jaren monitort ARDEA de spechten in ons werkingsgebied. De groene en de grote bonte specht komen er regelmatig voor en zijn algemeen goed bekende soorten. Maar ook enkele andere en minder bekende leden van de familie "Bontespecht" zijn af en toe waargenomen.

De kleine bonte specht (amper zo groot als een graspieper en zo de kleinste Europese specht) doet het de laatste jaren erg goed en is hier zelfs als broedvogel genoteerd.

De middelste bonte specht (kortweg 'mibos' genoemd door spechtologen) schuift sinds het einde van de 20e eeuw zijn areaal langzaam vanuit het zuiden en oosten, tot in onze contreien. Warmte en oude eiken trekken hem aan, en de veroudering van onze bossen en de zachtere temperaturen van de laatste decennia maken dat hij nu ook in Vlaanderen aan een opmars bezig is. Niettemin blijft het een zeldzame broedvogel en is hij nog weinig bekend.

De spechtenmonitoring van de voorbije jaren heeft reeds enkel mooie waarnemingen in de bossen van de Antwerpse zuidrand opgeleverd, net als enkele aanwijzingen over broedgevallen.

Met het Mibos-onderzoek wil ARDEA dit jaar deze geweldige vogel-

soort beter in kaart kunnen brengen. Waar komt ie voor, in welke aantallen en vooral: waar komt hij tot broeden?

Resultaten van dit onderzoek kunnen richtinggevend zijn voor gepast bos- en natuurbeheer.

Omdat deze soort niet zo bekend is, maken we van de gelegenheid gebruik om samen met geïnteresseerde Mibos-onderzoekers even stil te staan bij de middelste bonte specht tijdens een info-avond.

We bekijken de bijzondere veldkenmerken, de bijzonderheden van zijn biotoop, voedsel, gedrag, nestkenmerken...

We staan ook stil bij de recente ontwikkelingen in de internationale en regionale verspreiding en de potentiële gunstige gebieden in ons werkingsgebied. Maar bovenal bestuderen we het kenmerkende roep- en zanggeluid, want het auditief kunnen herkennen van deze specht is noodzakelijk om de monitoring te kunnen voeren. Uiteraard wordt dit ook vergeleken met

dat van de andere hier voorkomende spechtensoorten, zodat iedere deelnemer ook in het veld de mibos kan determineren.

Iedereen die wil meewerken aan het onderzoek is van harte welkom. Ook andere vogelaars kunnen hier hun spechtenkennis zeker aanscherpen, of delen met ons. Wie er niet kan bij zijn maar recent mibos waarnemingen heeft gedaan in de regio, mag deze zeker ook even doorgeven.

Praktisch:

Afspraak om 20 u in lokaal De IJsvogel, Fort 7 Wilrijk.

Einde omstreeks 22 u

Aanmelden op voorhand a.u.b. via mail naar ardea@hobokensepolder.be

Zaterdag 18 maart om 8.15 u

Daguitstap: grensoverschrijdende grindrivier de Grensmaas (NL)

Gids en leiding: Danny Jonckheere, 0478 33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Vele natuurverenigingen zijn in de Grensmaas nieuwe stukjes natuur aan het maken. Vandaag nemen we jullie mee naar een paar van die nieuwe gebieden, waar de natuur terug natuur kan zijn.

Grindplassen en grindbanken zijn hier ontstaan door de dynamiek van de rivier. Er wordt ook op een heel andere manier grind gewonnen, ja allemaal met het oog op de natuur: de stroomgeul wordt verbreed en de uiterwaard verlaagd.

In deze uiterwaard is er terug plaats voor erosiekuilen, oobossen, drijf-hout en natuurlijk mooie bloemrijke graslanden. Daar is het nu nog wat te vroeg voor in het jaar.

Maar de rondtrekkende grazers zijn al een kenmerk voor het hele gebied. Het verruimde rivierbed kan in natte tijden grote hoeveelheden water bergen en draagt dus sterk bij aan de hoogwaterbescherming.

In totaal gaat het hier om meer dan 3.500 ha grensoverschrijdende wilde Maasnatuur die binnen het Rivierpark Maasvallei ontwikkeld worden.

Praktisch:

We vertrekken met auto's op basis van kostendelend samenrijden (7 eurocent/km) om 8.15 u aan het 't

Spant, Boomsesteenweg 335 Wilrijk (parkeren onder het viaduct). We zijn terug rond 18 u.

Meebrengen: picknick, verrekijker.
Inschrijven voor 10 maart bij Danny!

Zondag 19 maart om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27, jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@proximus.be

Meer info: zie 15 januari

Zaterdag 25 maart om 8 u

MIBOS onderzoek / Monitoring middelste bonte specht

Organisatie: Joris Van Reusel en Luc Van Schoor

Ook op zaterdag 8 april

Op deze vroege lentedagen, vroeg in de ochtend, maken we het meeste kans om de middelste bonte spechten te horen roepen en zingen in één van de bossen die we in ons werkingsgebied vinden.

Met enkele oude bossen in Hove, Edegem en aan de zuidgrens van Wilrijk en Hoboken, de grote stadsparken Den Brandt en Nachtegael, maar ook de forten en de begraafplaats Schoonselhof hebben we verschillende gebieden te onderzoeken. Enkele ervaren spechten-moniteurs, onder leiding van gids Luc Van Schoor, nodigen je uit om mee op pad te gaan naar de beste plekken en al wandelend geduldig te luisteren.... Misschien krijgen we er ook wel eentje te zien.

Praktisch:

Geïnteresseerde deelnemers wordt aangeraden om ook deel te nemen aan de mibos-info-avond van 10 maart (maar dat is niet verplicht). Wil je meedoen met dit onderzoek, meld je dan vooraf aan via e-mail. Afhankelijk van het aantal deelnemers wordt in één of simultaan in meerdere gebieden gemonitord.

Afspraakplaats: Hoofdingang Nachtegalenpark (naast parking Beukenlaan), Wilrijk

Aanvang: 8 u (einde om 12 u)

Aanmelden op voorhand a.u.b. via mail naar

ardea@hobokensepolder.be

Meebrengen: stevige wandelschoenen, warme regenbestendige kledij, verrekijker, fototoestel

Zaterdag 25 maart om 14 u

Zwerfopruiactie in de Hollebeekvallei

Leiding en info: Dirk Vandorpe, Conservator Hollebeekvallei - dirk.vandorpe@telenet.be

Als het lente wordt, kriebelt het om thuis alles op te ruimen. Dat gevoel hebben de meeste mensen. In de tuin is er dan heel wat werk. Ook in de Hollebeekvallei, die de "tuin" is van heel wat buurtbewoners, ligt er zwerfvuil en sluikstort.

Praktisch:

Afspraak om 14 u aan het bruggetje van het Hollebeekpark; om 16.30 u wordt iedereen daar terug verwacht. Daar kan bij een drankje en hapje nog wat worden nagepraat. Einde om 17 u.

Materialen om het vuil te verzamelen (handschoenen, vuilzakken, afvalgrijpers, emmers, kruiwagens) zullen aanwezig zijn. Wandelschoenen of beter nog laarzen zijn aangewezen. Om enig idee te hebben met hoeveel we zullen zijn, zou het goed zijn om **uw deelname te melden op bovenstaand mailadres.**

Zondag 2 april om 8.30 u

SLOW! Excursie naar het LIFE+- Netegebied

Leiding: Joris Van Reusel en Kathy De Lange

Niet zo ver uit onze buurt, net voorbij Lier, is de natuurontwikkeling in volle gang. In het mondingsgebied van de Grote en de Kleine Nete worden tal van gebieden heringericht als overstromingsgebied, getijdengebied, natuurgebied.

Deze waterrijke regio wordt zo één grote kraal van plassen, vijvers, moerassen, natte weilanden, rivieren en beken. Uiteraard een aantrekkelijke omgeving voor vogels. Zowel Natuurpunt als het Agentschap voor Natuur en Bos zetten er hun schouders onder twee LIFE+-projecten om dit ambitieuze plan te realiseren.

Samen met een lokale gids verkennen we vandaag enkele van de nieuwe en vogelrijkste stukjes. En dat doen we rustig wandelend, met voldoende tijd om te genieten van landschap, vogelzang, geuren en kleuren, maar ook om te kunnen fotograferen of schetsen. Op 't

gemakske dus, of zoals dat vandaag heet: SLOW!

Praktisch:

Afspraak om 8.30 u aan 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk. Einde omstreeks 14 u. Samendelend rijden (0,07 euro/km)

Aanmelden op voorhand a.u.b.

via mail naar ardea@hobokensepolder.be
Meebrengen: stevige wandelschoenen, warme regenbestendige kledij, verrekijker, fototoestel, schetsboek, een hapje en drankje voor onderweg.

Gezellig samenzijn met ledenvergadering en feestmaal

Natuurpunt Hobokense Polder vzw

Op **zaterdag 4 februari 2017** gaat de jaarlijkse algemene vergadering van onze vzw door in CC Moretus, Berkenrodelei Hoboken. We maken er een feestelijke gebeurtenis van met een superheerlijke maaltijd. Tussendoor houden we de **jaarlijkse vergadering** van onze vzw. Ook dat houden we ludiek dank zij moderne multimedia.

Al onze leden zijn op deze vergadering uitgenodigd. Ieder Natuurpuntlid van onze afdeling is immers statutair toegetreden lid van onze vzw. Onze vereniging heeft echter ook **stemgerechtigde leden** nodig. De drempel om stemgerechtigd lid te worden ligt echt niet hoog. Stuur een briefje of mailtje aan onze voorzitter met je kandidatuur. Enige voorwaarde om aanvaard te worden is dat je lid bent van onze afdeling.

Agenda

- Aanvaarding van nieuwe stemgerechtigde leden, eventueel ontslagen van stemgerechtigde leden.
- Jaaroverzicht 2016 aan de hand van een diashow.
- Financieel verslag 2016 en begroting 2017.
- Jaarvoorblick 2017: wat bieden we ?
- Verkiezing nieuwe bestuursleden. Voel je je geroepen onze bestuursploeg te versterken, aarzel dan niet je naam op te geven aan voorzitter Danny Jonckheere of penningmeester Luk Smets (zie Colofon blz 26).
- Rondvraag.

Tijdens het gezellig samenzijn bekijken we ook een foto-impressie van de natuur in onze afdeling.

Voor praktische schikkingen voor het feestelijk etentje: zie kalender 4 februari

Gezellig samenzijn

Donderdag 12 januari Vrijwilligersbeurs in Hoboken

Het Servicepunt Vrijwilligers van Hoboken organiseert op donderdag 12 januari een Vrijwilligersbeurs, waarop verenigingen zich kunnen voorstellen.

En natuurlijk met als doel: nieuwe mensen werven voor allerlei taken binnen de vereniging. Bij ons kunnen dat natuurwerkers zijn (weekendbe-

heer of woensdagbeheer), natuurguidsen, zwerfvuilopruimers, mensen die willen flyereren, amfibieënoverzetters, mensen die sporadisch ondersteuning willen geven bij grotere activiteiten, ...

Zin om mee onze infostand te komen bemannen? Of om je op te geven voor vrijwilligerswerk binnen Natuurpunt?

Geef ons een seintje! Luk Smets, 0477/66 94 32 – luk.smets@telenet.be

De beurs gaat door in het Gravenhof, Louisalei 7 te Hoboken van 15 u tot 18 u

Februari / maart Paddenoverzetacties in Hoboken Helpende handen gevraagd !

Foto: Danny Jonckheere

Al vanaf 1985 organiseren we in de Hobokense Polder paddenoverzetacties om onze amfibieën een veilige oversteek te garanderen. De maanden februari en maart zijn de maanden waarin de padden, kikkers en salamanders hun voortplantingspoelen opzoeken om daar een partner te vinden. De oversteek

vanuit de tuinen van Polderstad (waar ze zich 's winters ingraven) gebeurt langs de zeer drukke Scheldelei en in de achterste straten van Polderstad.

Sinds enkele jaren zijn we ook actief aan Fort 8. Ook hier helpen we deze dieren een handje om de straat over te steken. Voor de actie aan Fort 8 gaan we opnieuw een scherm plaatsen.

Heb je interesse om te komen helpen bij

- 1) het plaatsen van het paddenscherm aan Fort 8 op een nader te bepalen datum (afhankelijk van het vriesweer).
- 2) het overzetten van onze padden, kikkers en salamanders in februari en maart aan de Hobokense Polder of aan Fort 8. De dieren worden actief in hun wandeltocht rond 19 u en dit tot

ca 22 u. Bij regenachtig weer kan dit soms wel wat uitlopen.

Geef een seintje aan Danny Jonckheere 0478/33 24 27 of jonckheeredesmedt@gmail.com

Meebrengen voor de overzetactie: een zaklamp, warme kledij, en indien mogelijk een fluorescerend vestje of een fluobandje.

Op naar de 100.000 Natuurpuntleden! Op naar de 900 afdelingsleden!

Al meerdere maanden roept Natuurpunt Nationaal op om een extra inspanning te leveren om tegen Nieuwjaar de kaap van 100.000 leden te halen.

En het is gelukt !!!

Natuurpunt Hobokense Polder heeft een geweldig steentje bijgedragen in de ledenwerving.

Dit jaar hebben we in onze afdeling zomaar eventjes 48 nieuwe Natuurpuntleden gemaakt.

Hierdoor staan we in de Top 10 in heel Vlaanderen op vlak van ledenwerving.

En daar zijn we best trots op. Uiteraard zijn dit niet allemaal leden voor onze eigen afdeling. Door de titel Wandeling van het Jaar komen

er immers honderden wandelaars van over heel Vlaanderen in ons natuurgebied.

En nog meer heuglijk nieuws!

In onze afdeling hebben we in december ons 900ste lid gemaakt!

Ook hier zijn we superblij om!

Gaan we in 2017 naar de 1000 leden? Dus: het voorstel van voorzitter Danny in zijn voorwoord om als Nieuwjaarscadeau een lidmaatschap te geven, is een aanrader.

En wie weet halen we volgende kerst dan wel de 1000!

Met heel veel dank aan alle ledenwervers !!!!

Weer een lid erbij! - Foto: Dirk Vandorpe

Onze Goudklompjes in actie ... samen met tientallen schoolkinderen ...

Peter Van Elsacker - Foto's: André Van Langenhove

In het afgelopen kwartaal konden de Goudklompjes weer volop rekenen op de hulp van veel schoolkinderen om tal van beheerwerken in de Polder uit te voeren. We hebben veel werk gestoken in het bestrijden van Japanse duizendknoop samen met Leerexpert Begijnvest op het Hoogveld in het Centrale deel, met Het Kompas rond het betonnen kijkpunt "De Dodaars" en het Polderke van Thys. Met het Hofke van Thys maaiden we de omgeving van het Sibloveldje en het Salamanderpad waar de Japanse duizendknoop al aardig is teruggedrongen tot enkele plekken. Beide plaatsen liggen er terug netjes bij, klaar voor de winter.

Verschillende paden hadden ook een flinke onderhoudsbeurt nodig om de wandelaars een vlotte doorgang te verzekeren. Zo hebben we met Leerexpert Begijnvest struiken gekapt langs de verbindingsweg door het veeraster zodat die terug breed genoeg is om grote machines toe te laten om in de Polder werken uit te voeren. En het was dringend tijd om de "Metaalstraat" vrij te maken, die was bijna volledig overwoekerd. Het Hofke van Thys rakelde het maaisel samen met de Goudklompjes bijeen en nu ligt het er terug bij als een .... nu ja, een wandelpad. Het "kanaaltje", dat het water van de Leigracht naast de Naftaweg onder het wandelpad de Polder invoert, was verzakt en werd hersteld.

Aan de Acierie werd het wandelpad op de oude spoorweg verder afgedekt met boskiesel en gemaaid. De drenkput voor de runderen werd verdiept om meer water te hebben. Het Kompas hielp ons met het pad vanaf het kijkpunt "De Dodaars" richting Zeggeveld. Het Zeggeveld zelf en de omgeving ervan werd gemaaid en opgeruimd met de hulp van De Leerexpert van de A. Leyweg 14 en de Parcivalschool.

Buiten de Polder werd de haag die vorig jaar aangeplant is langs het Jef Van Linden fietspad, vrijgemaakt van

overwoekerende planten.

Op een oktoberdag hebben we 3 klassen ontvangen, dat is een grote groep. Daarvan werd geprofipteerd om de hele omgeving van de United Caps te maaien en op te ruimen. Het Kompas nam de zijkant met de Japanse duizendknoop voor hun rekening, De Piramide werkte aan de andere zijkant en de achterkant van de fabriek. En dat viel op. De directie heeft ons gemaaid: "Bedankt voor het mooie werk! 't Is heel proper!!!". Een tweede groep van De Piramide ging zwerfvuil rapen langs de Schroeilaan en de Scheldelei.

In november hebben we nogmaals zwerfvuil bijeengeraapt in de Polder samen met de school van Polderstad. Zij hebben ook takken opge-

ruimd die door de storm her en der waren afgewaaid. Diezelfde dag ruimde De Leerexpert het grasveldje "101" op langs de Scheldedijkwegel (bijna op het einde richting "petrol"). Dit stond onder andere vol opgeschoten boompjes (witte abeel). Het werd gemaaid zodat het terug een grasveldje is waar allerhande soorten bloemen kunnen groeien.

Heel erg bedankt aan al die dappere kinderen die de Goudklompjes een flink handje komen toesteken!

Wat gebeurt er in de Polder?

Wim Mertens - Foto's: André Van Langenhove

Broekskot

Het najaar is de periode bij uitstek om in de natuur grote werkzaamheden uit te voeren. De voortplantingsperiode van de meeste dieren is afgelopen en het merendeel van de planten heeft vruchtzetting achter de rug. Bovendien is, zeker in de Hobokense Polder, de kans op lage waterstanden hoog. Dit betekent dat ook zwaardere machines kunnen worden ingezet. Niettegenstaande een uiterst natte eerste jaarhelft die duurde tot ver in juli, droogde het dit najaar toch behoorlijk op. In september hebben we nog even getwijfeld, maar uiteindelijk gaven we groen licht voor grootschalige plagwerken aan het noordelijk deel van het Broekskot. De verlande en met bos dichtgegroeide delen van de plas werden ondiep afgegraven. Zo ontstaat weer open water dat geleidelijk aan terug zal dichtgroeien met moerasplanten zoals lisdodde en riet. Hierdoor gaat het verlandingsproces opnieuw van start. Door nadien de moerasvegetatie om de vijf jaar te maaien, vertragen we die verlanding een beetje en krijgen we voor even terug open water. Op langere termijn (15-25 jaar) zal een nieuwe plagbeurt noodzakelijk zijn. We maakten van de gelegenheid gebruik om ook eilanden te creëren. Door enkele zones aansluitend op de diepere delen van de plas dieper

uit te graven ontstaan eilandjes met riet en lisdodde. In de lente staan deze ondiep onder water en vinden eenden en andere op de grond nestelende watervogels hier een iets veiligere broedplaats, minder bereikbaar voor roofdieren. Hopelijk zorgen de plagwerken van de laatste jaren samen met het uitzetten van vis voor de terugkeer van enkele visetende broedvogels zoals fuut en woudaap. Bij de plagwerken werd ook het uitzicht vanuit de nieuwe kijkwand in rekening gebracht. Via de afgegra-

ven zones heb je nu terug zicht tot achteraan de plas.

Ruitersplas

Na de plagwerken op het Broekskot werd de kraan nog een dagje ingezet aan de Ruitersplas. Ook hier werd een stuk verlande en verboste oever afgeplagd met de bedoeling de moeraszone te herstellen en het rietland uit te breiden.

Reigershoek

Aan de oevers van deze plas werden rietlanden gemaaid en het uitdijende wilgenstruweel teruggezet. Hier geldt dezelfde doelstelling, herstel van open moerasvegetaties. Op deze wijze trachten we een grote (> 10 ha) aaneengesloten moeraszone te creëren vanaf het Rallegat in het noordwesten via Ruitersplas over Broekskot en Barberven tot aan de Reigershoek in het zuidoosten, bestaande uit open water en moerasvegetaties die tot laat in het voorjaar onder water staan. Tal van rietvogels zullen dit op prijs stellen, denk maar aan blauwborst, kleine karekiet, waterral en rietgors. Maar ook kikkers, salamanders, vele libellen, allerhande waterinsecten en nogal wat gespecialiseerde nachtvlinders vinden in dit moeras hun leefgebied.

Wandelpaden

Sinds de Hobokense Polder verkozen werd tot Wandeling van het Jaar 2016 van de provincie Antwerpen is het aantal wandelaars spectaculair gestegen. Op mooie dagen in het weekend wordt het soms wel erg druk. Het kan dan bijvoorbeeld gebeuren dat je even moet aanschuiven om over het vlonderpad te wandelen. Aanleiding genoeg om onze wandelpaden verder te verbeteren. Ter hoogte van de aciérie lag op de oude spoorweg nog een slecht stuk waar het in de winter- en vroege lentemaanden erg drassig kan zijn. Doordat we het deel tussen de sporen opvulden met boskiezel, kan je nu droog van de Schelde/Petroleumkaai tot aan de Schroeilaan wandelen. Bovendien werd ook de overloop van de Grote Leigracht naar de Metaalstraat met het daar bovenop liggende wandelpad hersteld. Zo kunnen zowel mensen als water vlot het natuurgebied instromen. Allemaal werkjes van Goudklompen, die zoals je elders kunt lezen ook op andere plaatsen de wandelpaden onderhielden. Maar we zijn nog niet rond met de wandelpaden. In de Populierenaanplanting moeten nog een paar langere stukken opgehoogd worden en op het Eikenpad een korter stuk. Indien de weersomstandigheden het toelaten en onze aannemer nog wat tijd vindt, zouden we dit nog graag in 2016 laten uitvoeren.

Generieke beheer

Elk najaar staan er ook terugkerende beheerwerken op het programma. Hooilanden krijgen een tweede maaibeurt en delen van ruigtes en rietlanden worden gemaaid. Taken die zowel door de professionele terreinploegen als de eigen vrijwilligers worden uitgevoerd. Ook de Japanse duizendknoop krijgt in de herfst een late maaibeurt. Heel wat lagere schoolklassen hielpen de Goudklompen bij deze opdracht.

Begrazing

Door de werkzaamheden aan het Broekskot is het zuidwestelijk deel van het begrazingsraster afgesloten voor de runderen sinds oktober. Later in de winter, als het ingezaaide gras voldoende is opgeschoten en het voedsel in de rest van het begrazingsgebied schaars is geworden, mogen de grazers er terug in.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
Verzekeringen en beleggingen Alert NV, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
Verzekeringkantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48
Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen, Kregelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44
United Caps, voorheen Procap, plasticen dopjes, Schroeilaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
Illustrating animator, Jasper Van Gestel, www.jaspervangestel.be
Designer Antwerpen, Johan Meuris, www.johanmeuris.eu Tel. 0494/14 79 23
BVBA Polmar, Café Den Duivenbond, Lageweg 9, 2660 Hoboken Tel. 0496/90 07 11
Interstudio, Creatieve fotoreportages, Kapelstraat 11, 2660 Hoboken Tel. 03/829 11 20

Ontdek het ruime aanbod vogelvoer, voederhuisjes en nestkasten in de Natuurpunt Winkel.

Elke aankoop draagt bij tot meer natuur in Vlaanderen.

Bestel online: www.natuurpunt.be/winkel

De Natuurpunt Winkel is de winkel waar:

- je meer dan 3.000 artikelen rond natuur kan vinden.
- leden met een korting van 10% hun inkopen kunnen doen.
- de producten thuis geleverd worden.
- elke verkoop bovendien bijdraagt tot meer natuur in Vlaanderen door een rechtstreekse afdracht aan Natuurpunt.

Waarnemingen van 1/9/2016 t.e.m. 30/11/2016

Marnix Lefranc

In onderstaand artikel worden waarnemingen besproken van 1/9/2016 t.e.m. 30/11/2016 binnen het gebied van de Natuurpuntafdeling Hobokense Polder. Behalve de vogelwaarnemingen worden alle overige waarnemingen hier in beschouwing genomen. We noteren in totaal 430 waarnemingen als volgt verdeeld: planten (169), mossen/korstmosses (0), zwammen (33), amfibieën (3), vissen (4), zoogdieren (31) en tot slot nog de invertebraten (190).

Het mooie nazomerweer heeft er voor gezorgd tot er tot vrij laat op het jaar insecten werden waargenomen. De laatste vlinderwaarnemingen waren twee soorten die als imago overwinteren, nl. **citroenvlinder** op 31 oktober en **dagpauwoog** op 2 en 11 november (WR en KV). De dagpauwoog op 11 november werd gezien in hall 4 van de boekenbeurs (KV), allicht op zoek naar een overwinteringsplaats.

Een overzicht van de waargenomen vlindersoorten: **atalanta** (BV, GB, JVDV, KDK, MW en PB), **bont zanddoogje** (BM, BV, FC, JPE, JVDV, LS en PB), **citroenvlinder** (BM), **dag-**

pauwoog (BV, FC, JVDV, KV, LS, PB en WR), **gehakelde aurelia** (FC en PB), **groot koolwitje** (MW), **icarusblauwtje** (BV, LVH, MG en PB), **klein koolwitje** (FC, LS), **kleine vuurvlieder** (PB), **landkaartje** (PB).

Als opmerkelijke waarneming bij de nachtvlinders noteren we de **hopprechtmot** (KP). Er zijn niet zo veel waarnemingen in ons land. Waarschijnlijk wordt de soort veelal over het hoofd gezien. Nochtans kan de soort gemakkelijk opgespoord worden door op zoek te gaan naar

Bruinrode heidelibel (paringswiel) - Foto: Frank Coulier

mineergangen van de rups in de bladeren van de waardplant, nl. **hop**.

Een overzicht van de waargenomen libellensoorten: **blauwe glazenmaker** (ML, PB en WM), **bloedrode heidelibel** (BV, EM, FC, GB, LVH, ML, MW, PB en WM), **bruine winterjuffer** (PB), **bruinrode heidelibel** (BV, FC, GB, JPE, MM, PB en WM), **gaffelwaterjuffer** (WM), **gewone pantserjuffer** (WM), **houtpantserjuffer** (BV, FC, MW, PB en WM), **kleine roodoogjuffer** (PB en WM), **lantaarntje** (WM), **paardenbijter** (JPE, LVH, PB en WM), **tengere pantserjuffer** (WM) en **zwerfende pantserjuffer** (PB).

Volgende sprinkhanen werden waargenomen: de zeer algemene **grote groene sabelsprinkhaan** (SB en WDR) en de **zuidelijke boomsprinkhaan** (MW). De **zuidelijke boomsprinkhaan** is een soort die de voorbije twee decennia aan een stevige opmars bezig is in ons land en dit vooral in verstedelijkt gebied.

Nevelzwam - Foto: V. Isis

Dit is voornamelijk te wijten aan passief transport door verkeer over de weg vanuit Zuid-Europa (waar de soort van oorsprong voorkomt) en klimaatsverandering. De zuidelijke boomsprinkhaan is gemakkelijk te inventariseren door vanaf augustus na de schemering met een zaklamp te zoeken naar imago's op boomstammen.

Het warme najaar was ook gunstig voor de zwammen. Een overzicht van de waargenomen soorten:

berkenzwam (EMA), **botercollybia** (VI), **bramenmeeldauw** (KP, werd echter niet bevestigd door microscopisch onderzoek), **bundelmycena** (JVDV), **echte honingzwam** (VI), **esdoornvlekkenschwam** (FC), **gele aardappelbovist** (JVDV), **gewone schorsbeker** (JVDV), **gewone viltkop** (RS en WVA), **hertenzwam** (JVDV), **nevelzwam** (VI), **paarse eikenschorszwam** (EM), **porseleinzwam** (BH), **reuzenbovist** (EM), **reuzenzwam** (BH, EMA en JVDV), **roodbruine schijnridderzwam** (VI), **roodporiehoutzwam** (VI), **weke aderzwam** (VI), **witte viltzwam** (BH) en **zwavelzwam** (J&K).

Er werden ook een aantal vissen waargenomen: **paling** aan de Scheldedijk t.h.v. de Hobokense Polder (JC), **snoek** in Broekskot - Hobokense Polder (LVH, MM en YDM) en **zonnebaars** in de Hobokense Polder (WM).

Bij de zoogdieren noteren we: **rode eekhoorn** (LS en LA), **zeehond** (voornamelijk waarnemingen vanop de Scheldedijk tijdens de trektingen van vogelwerkgroep Ardea,

Vos - Foto: Danny Jonckheere

GB, JPI, JC, KV, LVS en MM), **haas** (JC), **konijn** (PB en EMA), **mol** (BM en PB), **steenmarter** (RV), **vos** (DJ, MM en WM) en tot slot de vleermuizen: **gewone dwergvleermuis** (BM en ML), een mogelijke waarneming van **grijze grootoorvleermuis** (BM en ML) en **laatvlieger** (BM en ML).

Met dank aan alle waarnemers:

Anneleen Schrevens (AS), Bart Hoeymans (BH), Bert Mertens (BM), Bob Verselder (BV), Danny Jonckheere (DJ), Eddie Maes (EMA), Erik Molenaar (EMO), Erik Moonen (EM), Frank Coulier (FC), Glimwormenwerkgroep Natuurpunt (GWW-NP), Guy Borremans (GB), Hans Vanhulle (HV), Jo Packet (JP), Joachim

Pintens (JPI), Johan Claessens (JC), Johan en Karin Steupaert-Mels (J&K), Johan Peeters (JPE), John Van de Voorde (JVDV), Kim Verhaeghe (KV), Kris De Keersmaecker (KDK), Kris Peeters (KP), Kris Vos (KV), Louis Schramme (LS), Luc Audenaerde (LA), Luc Van Schoor (LVS), Luc Verhelst (LVH), Maarten Mortier (MM), Marc Gorens (MG), Marnix Lefranc (ML), Mia Willekens (MW), Peter Bastiaensen (PB), Robin Vermeylen (RV), Roosmarijn Steeman (RS), Stijn Baeten (SB), Theo Garvoet (TG), Tim Vochten (TV), V. Isis (VI), Walter De Weger (WDW), Willy Ronsmans (WR), Wim Mertens (WM), Wim Veraghtert (WVA), Wout De Rouck (WDR) en Yente De Maesschalck (YDM).

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten

deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

VOC
Brasschaat-Kapellen

Opvangcentrum voor
Vogels en Wilde dieren

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen augustus - oktober 2016

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

Dit 3-maandelijks verslag bespreekt, naast een bondig overzicht van de herfsttrektellingen, een selectie van de voornaamste vogelwaarnemingen.

Tijdens deze periode werden in het ARDEA-werkingsgebied in totaal 2115 vogelwaarnemingen ingevoerd door 102 waarnemers. In dit aantal zijn de waarnemingen van de vogels die tijdens de trektellingen over de Schelde en langs de Linkeroever (Burcht) vlogen, niet inbegrepen. De meest opmerkelijke hiervan worden wel vermeld in het soortenoverzicht.

Onder de waarnemers waren deze keer Maarten Mortier, Danny Jonckheere en Johan Claessens de koplopers met respectievelijk 291, 288 en 159 ingevoerde waarnemingen.

De recentste dagelijkse vogelwaarnemingen zijn steeds terug te vinden via de ARDEA website: www.hobokensepolder.be/vwardea/waarnemingen.html. Daarbij is jouw inbreng, hoe klein ook, altijd nuttig. Geef daarom je vogelwaarnemingen in op waarnemingen.be. Alvast bedankt voor de moeite.

De vogelfoto's bij dit verslag werden genomen door fotografen uit de ARDEA regio.

11de Herfsttrektelling Hobokense Polder – 9 september tot 5 november 2016

De algemeen aangekondigde telperiode in oktober werd dit jaar, dank zij de initiatiefnemer Maarten Mortier, aangevuld door 13 extra trektellingen: 9 tellingen in september en 4 in begin november.

Door deze verlengde telperiode steeg het aantal teluren tot ca 163, tegenover 77 uren tijdens de herfsttrektellingen van 2015. Vermits er gedurende ruim 2 x meer uren werd geteld, lag het aantal vogels bijna dubbel zo hoog als vorig jaar. Toch

Jaar	teluren	totaal aantal vogels	uurgemiddelde
2014	101	102.754	1100
2015	77	26.550	370
2016	163	51.735	395

leverden deze herfsttrektellingen nog niet de helft op van het aantal trekvogels tijdens een goed "trek-seizoen" (zie 2014). Bij de dagverslagen wordt slechts een gedeelte van de waargenomen soorten ingevoerd. Plaatselijke vogels, zoals o.a. zwarte kraaien, kauwen, Turkse tortels, kokmeeuwen, merels, kool- en pimpelmezen worden, tenzij expliciet vermeld, op de telpost Hobokense Polder niet meegeteld.

Na een hoopvolle "Eurobirdwatch" telling op 1 oktober met ruim 2000 vogels bij een lichte zuidenwind, kwam een oostelijke weercirculatie op gang die, bij voornamelijk hoge trek, weinig zichtbare vogels opleverde. De beste trekdag was ongetwijfeld 16 oktober, met een lichte ZZO wind en weinig bewolking, waarbij tijdens de simultaantelling bijna 14.000 vogels geteld werden. Vanaf 20 oktober draaide de wind via noord naar oostelijke richting en zwakte af, waardoor tijdens de laatste dagen van oktober in de ochtend regelmatig mist en nevel opkwam. Deze weersituatie bracht nauwelijks

vogeltrek teweeg. Ondanks dat er slechts op enkele dagen intensieve vogeltrek te zien was, brachten deze herfsttrektellingen 2 nieuwe vogelsoorten en een mooi lijstje aan dagrecords op:

Nieuwe soorten: roodpootvalk en zwarte ooievaar.

Nieuwe dagrecords:

grote gele kwikstaart	11 ex - 1 okt
veldleeuwerik	4242 - 16 okt
kolgans	273 ex - 6 okt
grote Canadese gans	202 ex - 11 okt
knobbelzwaan	9 ex - 6 okt
slobeend	18 ex - 4 okt
zwarte zee-eend	3 ex - 3 nov
goudplevier	15 ex - 1 okt

Soortenbespreking:

Binnen de ARDEA regio worden **grote zilverreigers** blijkbaar alleen langs de Schelde en Hobokense Polder waargenomen. Gedurende gans deze 3-maandelijkse periode werden in totaal een 60-tal waarnemingen ingegeven. Het betrof telkens 1 tot max 3 overvliegende vogels langs de

Kleine zwaan - Foto: Guy Borremans

Zwarte ooievaar - Foto: Joachim Pintens

telpost Hobokense Polder en 1 à 2 voedselzoekende exemplaren op het Broekskot.

Zoals bij zijn grotere familiegenoot bleef de waarneming van **kleine zilverreiger** beperkt tot de Scheldevallei en de Hobokense Polder. Terwijl meerdere kleine zilverreigers begin augustus in geschikte foeraargebieden in de grote omtrek (bv Noordelijk Eiland/Wintam, Blokkersdijk L-O, Kortbroek-Kruike) te zien waren, werd de eerste waarneming in de ARDEA regio pas op 20/9 opgetekend in de Hobokense Polder (MM). Nadien werd hier geregeld één overvliegende of pleisterende vogel waargenomen (LVS).

Vanaf half september vlogen regelmatig 1 tot max. 12 **lepelaars** langs de Schelde tijdens de trektellingen Hobokense Polder (LVS, MM, JP, GB). Op 2/10 pleisterden 2 ex op het Broekskot-Hobokense Polder (DJ).

Minimum 2 roepende **purperreigers** trokken op 23/9 's avonds over Edegem. Juiste aantal niet waargenomen wegens de duisternis (WVA).

Een solitaire **kraanvogel** vloog op 30/10 over de Hobokense Polder tijdens de trektelling (LVS, MM, BM) en ontlokte verderop in de Polder bij een 4de waarnemer als commentaar: "tot mijn grote verbazing opgemerkt terwijl ik in de boomtoppen scande op kleine bonte specht" (PB).

Op 24/8 vlogen 3 **ooievaars** over het UZA te Edegem (PH)

De **zwarte ooievaar** was gedurende de trekperiode een opvallende verschijning langs de Schelde en de omliggende gebieden. Eerst werden er op 5/8 3 vogels waargenomen die vanuit de Krui-

beekse Polder over de Schelde vlogen en vervolgens doorgleden richting Aartselaar (YDM). Het waren vermoedelijk dezelfde 3 vogels die op 8/8 over Kontich vlogen (RB). Op 19/9 werd tijdens de beheerwerken in de Hobokense Polder een juveniele vogel opgemerkt en gefotografeerd (SP).

Dezelfde vogel, op verschillende foto's herkenbaar door zijn besmeurde buikveren, pleisterde op 22 en 23/9 in de Hobokense Polder en werd mogelijk op 24/9 boven de Reukens-Aartselaar gezien (JE).

Later, op 27/9, pleisterde deze vogel eerst nabij de Express-weg in Zwijndrecht (LA) waar hij in de namiddag opvloog en 3 min. later boven Polderstad-Hoboken werd opgemerkt en gefotografeerd (GB). Op 5/10 tenslotte vloog een zwarte ooievaar (dezelfde juveniele vogel?) hoog zuidwaarts boven Burcht-LO tijdens de trektelling Hobokense Polder (LVS, MM, GB, DJ, JP).

Zoals elk jaar trokken de eerste **kleine zwanen** vanaf half oktober zuidwaarts.

Op 17, 18 en 22/10 vlogen er telkens 2 adulte vogels over de telpost Hobokense Polder (LVS). Deze zwanen pleisteren nadien op het Noordelijk Eiland Wintam (KDK en andere).

Tijdens de herfsttrektellingen Hobokense Polder vlogen de eerste groepjes **toendrarietgans** van het najaar langs de Scheldevallei (LVS): 8 ex op 16/10 - 25 ex op 9/10 11 ex op 16/10 - 88 ex op 18/10

Tijdens de trektellingen Hobokense Polder vlogen op 4 voormiddagen groepen **kolganzen** over met een totaal van 957 ex. (LVS): 6/10 273 ex - 7/10 267 ex 22/10 249 ex - 30/10 168 ex

2 **rotganzen** vlogen noordwaarts over de Schelde op 19/9 (MM).

Een wijfje **zomertaling** pleisterde op het Broekskot Hobokense Polder op 10/9 (LVS).

Een wijfje **middelste zaagbek** vloog op 8/10 over de Schelde richting Antwerpen (MM).

2 wijfjes **grote zaagbek** vlogen op

29/10 laag over de Schelde, richting NO, tijdens trektelling Hobokense Polder (LVS).

Op 30/10 vloog een wijfje **brilduiker** zuidwaarts over de Schelde langs de telpost Hob. Polder (MM, LVS).

Gedurende deze periode vloog de enige waargenomen **rode wouw** zuidwaarts over Hove op 5/8 (JD)

De **blauwe kiekendief** kwam als doortrekker 2 x in de kijker langs de telpost Hobokense Polder.

1 wijfje op 8/10 (LVS) en 1 juveniele vogel op 23/10 (LVS, MM, GB).

De **havik** werd 2 x waargenomen: op 23/9 dook een wijfje tussen houtduiven in de toppen van de bomen in het Schoonselhof langs de Moe-relei (CVH) en op 17/10 pleisterde een havik in de Hobokense Polder (WVG).

Doortrekkende **wespendieven** waren te zien van eind augustus tot eind september.

1 ex op 23/8 over Mortsels-Edegem (AV) - 1 ex op 8/9 over Hobokense Polder (MM) - 7 ex in één bel thermiekend samen met een slechtvalk op 12/9 over de wijk Koornbloem-Wilrijk (LVS) - 2 ex op 15/9 langs telpost Hobokense Polder (MM) - 1 ex op 27/9 over Oude Spoorwegberm-Wilrijk-Mortsels (DC)

Telkens 1 plaatselijke juveniele wespendif op 8/8, 30/8 en 9/9 in de Hobokense Polder (MM).

Overvliegende **visarenden** werden op 4 dagen waargenomen: 1 ex op 18/8 over Moretusburg-Hoboken (JP), 2 ex op 15/9 en 1 ex op 16/9 langs telpost Hobokense Polder (MM).

Een juveniele **roodpootvalk** vloog op 9/9 langs de telpost Hobokense Polder (MM) - zie foto.

Dit is de 3de bekende waarneming in de ARDEA regio. De vorige waarnemingen betroffen 2 x een vogel die over het Nachtegalepark vloog: een wijfje op 9/5/2008 (SB) en 1 man op 13/5/2008 (SB, WDR).

Er vloog 2 x een **smelleken** langs de telpost Hobokense Polder: 1 ex op 1/10 (LVS, JC en JP) en 1 ex op

Roodpootvalk - Foto: Maarten Mortier

31/10 (BM). Een vermeldenswaardige waarneming buiten de ARDEA regio: een wijfje smelleken met een koperwiek als prooi knalden samen tegen een ruit van een 2de verdieping op de Sint-Andriesplaats/Antwerpen op 22/10 (WW, SVH) – zie foto.

Een **kemphaan** vloog langs de telpost Hobokense Polder op 16/9 (MM).

2 **regenwulpen** vlogen op 15/8 in de vroege ochtend over Edegem (LJ).

De eerste **goudplevier** vloog over Edegem op 25/8 (LJ). Een groepje van 15 goudplevieren vloog op 1/10 westwaarts over de Schelde tijdens de Eurobirdwatch trekking (LVS).

Tussen 14 en 30/10 werd 4 x een **bokje** opgestoten in de Hobokense Polder: 3 x tijdens de beheerwerken langs de noordkant van het Broekskot (WM, AVL en DJ) en 1 x in de ochtendschemer langs de Scheldedijk bij de trekpost (BM). Mogelijk ging het telkens over dezelfde vogel. Pleisterende bokjes foerageren meestal op moeilijk bereikbare moerassige stukken en worden, ook mede door hun camouflage, zelden waargenomen.

Twee juveniele **dwergmeeuwen** vlogen op 12/9 over de Schelde langs de telpost Hobokense Polder (MM).

Gedurende de maand oktober werd tijdens de trekkingen geregeld een

adulte **geelpootmeeuw** waargenomen langs de linker Schelde-oever (Burcht) of voorbijvliegend langs de telpost (LVS, JP, JC).

Het gaat vermoedelijk om dezelfde adulte vogel die vorig jaar in oktober langs de Schelde verbleef.

Een **velduil** vloog over de Hobokense Polder tijdens de trekking op 16/10 (LVS, MM, BM, JS).

Een voedselzoekende **draaihals** pleisterde op 30/8 op Fort V-Edegem (MH).

De **kleine bonte specht** werd slechts in 2 gebieden opgemerkt. Op 22/10 1 ex op Fort VII (BH) en 1 ex in de Hobokense Polder (LVS). Op 27/10 1 ex in de Hobokense Polder (MM).

Vermits deze kleinste Europese specht meestal moeilijk waarneembaar is, hoog in de bomen, rijst de vraag of hij ook elders in de ARDEA regio voorkomt. Tijdens de voorbije jaren werd de soort bv. in het Uilenbos/Hove gezien of gehoord.

Op 22/10 werd een roepende **middelste bonte specht** aangetroffen op Fort VII te Wilrijk (BH).

Tijdens de nacht doortrekkende **tapuiten** pleisterden tijdelijk op volgende plaatsen: 2 ex op 12/9 nabij Kontichse Steenweg-Aartselaar (PH) en 1 ex op 4/10 in de Hobokense Polder (LVS).

Er werden in oktober minder **beflijsters** waargenomen dan vorige jaren (2014 - 2015).

Tussen 4 en 17/10 noteerden we slechts 5 exemplaren, uitsluitend in de Hobokense Polder (LVS, WM).

De **cetti's zanger** was in september-oktober te horen in de Hobokense Polder op min. 4 plaatsen: 2 op het Rallegat en 2 langs het Broekskot (DJ).

Waarnemingen van **grauwe vliegvanger** zijn schaars in de regio, ook tijdens de trekperiode.

1 ex pleisterde in de Hobokense Polder op 10/9 (DJ, WM).

Er werden 2 pleisterende **bonte vliegvangers** waargenomen tijdens deze trekperiode. 1 ex op 24/8 in een privétuin te Hoboken (MW), 1 ex op 18/9 op de grens Hove-Kontich (KM).

Er vlogen 3 **appelvinken** tijdens de trekkingen over de Hobokense Polder: 1 ex op 8 en 2 ex op 22/10 (LVS), 1 ex over Hove op 14/10 (KM).

Een mannetje **goudvink** vloog op 18/10 over de telpost Hobokense Polder (WDW).

In vergelijking met vorig jaar was **kleine barsijs** eerder schaars, met 2 x een overvliegende vogel op 26 en 29/10 in Hobokense Polder (LVS, WM). Mogelijk bracht het zachte weer minder barsijsen op doortrek.

Van half augustus tot eind oktober werden in totaal 33 overvliegende **kruisbekken** gezien, waarvan 2 ex over Moretusburg/Hoboken (JP), 16 ex langs telpost Hobokense Polder (LVS), 14 ex over Edegem (LJ) en 1 ex over Hove (KM).

Een **ortolaan** vloog op 1/9 over het grensgebied Kontich/Hove (KM).

Waargenomen exoten:

Grote Canadese gans en **Nijlgans**: de populaties van beide soorten zijn na een tijdelijke uitroeiing weer in opmars. Dat is ook te merken aan het aantal vogels dat, tussen twee foerageergebieden, langs de Schelde vliegt. Voor Canadese gans kan

dat per trektelling in oktober oplopen tot 200 ex.; voor Nijlgans liggen de maxima rond 100 ex.

Een **witwangfluiteend** zwom op een vijver langs de E19 te Edegem op 29/9 (GM) en 1 ex vloog roepend over de Hobokense Polder op 6/10 (MM, LVS)

Er pleisterden twee mannetjes **Carolina-eend** op 25/10 in Fort VI te Wilrijk (LS)

Mandarijneend: 1 man op 30/9 en 5/10 op Fort VI (JB, PBE). Van half tot eind oktober werden geregeld 1 tot max. 7 vogels gezien op Fort V en omgeving in Edegem (MH, PBE, LS, WVA, LJ)

Een man **goudfazant** zat op 13/8 in een privétuin van de wijk Vogelzang-Zuid Antwerpen (PB)

Halsbandparkiet: er werden gedurende gans de periode 1 tot max. 9 ex. waargenomen in de parkgebieden en omliggende wijken in Zuid-Antwerpen, Hobokense Polder en Hoboken, Steytelinckpark en Groen Neerland-Wilrijk, Edegem, Hove en Aartselaar (JSI, MM, KP, PH, WVS, RD, WDW, DJ, BM, WM, MW, LJ, MH, LB)

Een **grasparkiet** vloog over Edegem op 23/8 (LJ)

Waarnemers:

AV Anton Veters
 AVL André Van Langenhove
 BH Bart Hoeymans
 BM Bert Mertens
 CVH Christopher Van den Haute

Twee raamslachtoffers: Smelleken en koperwiek - Foto: Stella Van Hofstraeten

DC	Dirk Collin	MH	Marc Hofman
DJ	Danny Jonckheere	MM	Maarten Mortier
GB	Guy Borremans	MW	Mia Willekens
JB	Jozef Bafort	PBE	Paul Bender
GM	Gunther Moens	PB	Pierre Blockx
JC	Johan Claessens	PH	Peter Hofman
JD	Julien Dua	RB	Raf Beyers
JE	Jan Eulaers	RD	Ronny Deckers
JP	Joachim Pintens	SB	Stijn Baeten
JSI	Jos Simons	SP	Steffen Peelmans
JS	Gilbert Smet	SVH	Stella Van Hofstraeten
KDK	Kris De Keersmaecker	WDR	Wout De Rouk
KM	Koen Maes	WDW	Walter De Weger
KP	Kris Peeters	WM	Wim Mertens
LA	Luc Audenaerde	WVA	Wouter Van Assche
LB	Ludo Benoy	WVG	Wouter Van Gasse
LJ	Leo Janssen	WVS	Walter Van Spaendonk
LS	Louis Schramme	WW	Wout Willems
LVS	Luc Van Schoor	YDM	Yente De Maesschalck

Stadsvogels

Tekst: Joris Van Reusel

Op onze druk bijgewoonde herfstmeeting in september (bijna 50

aanwezigen) bleek dat onze vogelwerkgroep overstroomt van boeiende activiteiten, enthousiaste vogelaars en nog meer interessante vogelwaarnemingen en kennisvergaring, maar dat het onze actieve kern drastisch ontbreekt aan voldoende tijd om alles georganiseerd, gecommuniceerd, uitgevoerd, verslagen en gerapporteerd te krijgen.

We ondernamen een po-

ging om alle onderzoeken, tellingen, initiatieven, projectjes,... waaraan ARDEA het voorbije jaar werkte op een lange namiddag aan het publiek te presenteren, maar in ons enthousiasme kwamen we onszelf én de gong tegen zodat we niet rond geraakten met onze 'praatjes' (zoals men dat in Nederland noemt). Snel na die hectische middag staken we de koppen bij elkaar om onszelf kritisch te evalueren, en een beter opzet voor volgend jaar op te stellen. De hoop is er dat dat moet lukken. Maar een welbepaald pijnpunt

geraakt moeilijk opgelost: we willen te veel doen. De reden hiervoor is simpel: omdat er zoveel te doen valt op het vlak van vogelonderzoek en -bescherming, ja ook in onze verstedelijkte regio. Het wat overladen programma van die 24e september toonde dat ook aan.

We kregen verhalen te horen over steen-, bos- en kerkuilen, over zwaluwen en kieviten, over toren- en slechtvalken, over halsbandparkieten, waterpiepers en braamsluipekers, over kleine bonte spechten en grote zilverreigers, ... te veel om op te noemen maar toch indrukwekkend qua avifaunistische diversiteit in ons werkingsgebied.

Uiteraard is er buiten de stad nog zo veel meer te zien, maar dichtbij vliegt er ook nog heel wat moois rond. De mooie waarnemingen van de herfsttrektellingen op de Trektelpost HP, die van eind september tot medio november weer door een fijn aantal tellers werd bemand, illustreren het nogmaals: roodpootvalk, zwarte ooievaar, pestvogels werden als nieuwe soorten genoteerd (waarnemer: M. Mortier, maar zie ook het trimestrieel Vogelverslag van L. Van Schoor). Niet geheel toevallig zette Sovon Vogelonderzoek Nederland het thema Stadsvogels centraal op haar jaarlijkse studiedag, afgelopen november (waarop we met 3 Ardea-vertegenwoordigers present waren). De wereldwijde snelle groei van de stedelijke omgeving noopt hoe dan ook tot meer en beter onderzoek naar het voorkomen en gedrag van vogels in de stad. Succesvolle acties omtrent huismussen, gierzwaluwen, meeuwen, roof- en zangvogels maar ook stedelijke scholeksters werden er gepresenteerd, en daar kunnen we zeker heel wat van leren. (Raadpleeg zeker eens de bijhorende publicatie op sovon.nl/vogelbalans).

En het ondersteunt ons nogmaals in onze overtuiging dat we met onze vogelwerkgroep op het goede spoor zitten, en in Vlaanderen zelfs mee vooruit zijn op het vlak van stadsvogelprojecten en 'urban birding'.

De komende maanden zullen we weer opnieuw het stedelijk veld in trekken om winterwatervogels en

Visdiefje - 3de prijs Ardea fotowedstrijd - Kathy De Lange

halsbandparkieten te tellen, uilenkasten te hangen en controleren, en richten we ons in het bijzonder op de middelste bonte specht.

Met een 'mibos'-infoavond en enkele monitoringstochten trachten we beter beeld te krijgen op het voorkomen van deze bijzondere spechtenssoort in onze stedelijke park- en bosgebieden.

We blijven de fascinerende stedelijke reigerkolonie in het Schoonselhof volgen (nieuwsgierig naar de impact van de groenbeheerswerken), We kijken uit naar hoe het gaat met 'onze' slechtvalken én we gaan voor het eerst het (minder stedelijk) Uilenbos in Hove onderzoeken op de broedvogels. Dit op aanvraag van de gemeente Hove, een mooi voorbeeld van hoe burgeronderzoek direct kan worden ingezet bij lokaal beleid.

De komende lente trekken we natuurlijk ook weer naar enkele vogelrijke gebieden buiten de stad (Zeeland, het Netegebied en het Zwin), niet te missen vogelexcursies. De voorjaarstrekkingen organiseren we de komende lente een keertje niet (te matige resultaten en focus op andere projecten), maar samen met u stellen we vast dat het toch al weer een druk nieuw jaar dreigt te worden.

Daarom bij deze een warme oproep

aan alle vogelliefhebbers om actief mee de handen uit de mouwen te steken, ook bij de organisatie van onze vogelwerkgroep. We zijn natuurlijk Sovon niet, maar met hoe meer tellers, onderzoekers, helpers en initiatiefnemers we Ardea kunnen uitbouwen, hoe beter we de vogels in onze (stedelijke) omgeving kunnen helpen.

Wie zich geroepen voelt, is meer dan welkom, en geeft best een seintje via onze webstek of mail. Het begin van het nieuwe jaar is een prima moment om uw vrijwilligerskriebels los te laten, en nog een keertje goede voornemens te maken.

Hopelijk tot binnenkort, en met de allerbeste wensen voor een geweldig nieuw vogeljaar, namens de Ardeakern.

PS: Graag vermelden we nog de uitslag van onze fotowedstrijd 2016: winnaar Guy Borremans haalde het met een prachtige opname van een ralreiger, voor René Heylen (papegaaiduikers) en Kathy De Lange (visdiefje). Van harte proficiat aan de laureaten, en met veel dank aan alle deelnemers en de deskundige juryleden.

Winnende foto: zie voorkaft
Tweede prijs: zie kleurenblz.27
Derde prijs: op deze bladzijde

Belgische Vogeldag, 17e editie Zaterdag 21 januari - 10 u UA Campus Drie Eiken (Q) te Wilrijk

Naar jaarlijkse gewoonte organiseert Natuurpunt Studie een 'Vogeldag' die een schat aan informatie aanbiedt aan een breed publiek van vogelliefhebbers uit heel Vlaanderen.

Resultaten van boeiend nieuw onderzoek, de stand van zaken van bepaalde soorten, nieuwe projecten en publicaties, voordrachten over gedrag en beschermingsacties, overzicht van de bijzonder waarnemingen van het voorbije jaar... aangevuld met allerlei stands van organisaties, uitgeverijen, optica producenten etc.

ARDEA roept bij deze ook alle lokale vogelliefhebbers op om deze dag mee te maken. Het is niet alleen bijzonder verrijkend voor je kennis, maar ook voor je contacten en netwerk.

En bovendien zijn we de enige Vlaamse regionale vogelwerkgroep die een Belgische vogeldag in haar werkingsgebied mag huisvesten. We

worden dus verwend, en daarom allen daarheen!

Op het programma dit jaar o.a. voordrachten over rode wouwen, kleine zwanen, zomertortels en de vrouwen-vogel-werkgroep Dé Duifkes.

De Belgische Vogeldag gaat door in de UA, campus Drie Eiken (Q) te Wilrijk, met start om 10 uur.

Best vooraf inschrijven (10 euro)
Meer info via: www.natuurpunt.be/agenda/belgische-vogeldag-17e-editie-19415

Sneeuwgorzen

Luc Van Schoor

20ste editie ANKONA-ontmoetingsdag Zaterdag 11 februari - 9.30 u – 16.30 u UA Campus Groenenborger, Groenenborgerlaan 171 Antwerpen

De ANKONA-ontmoetingsdag, hét uitgelezen moment om collega-natuurlijefhebbers te ontmoeten en nieuwtjes uit te wisselen, zit dit jaar al aan zijn 20ste editie. Deze studiedag of trefdag wordt samen georganiseerd met het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA). Het thema van deze editie is 'Watergebonden natuur'. Dit thema is niet toevallig gekozen want heel wat waardevolle natuur in de provincie Antwerpen is niet alleen gelieerd met (de oevers van de) rivieren en waterlopen maar ook met poelen en vennen waaraan onze provincie rijk is. De meeste lezingen gaan dan ook daarover. Een greep uit het aanbod: toelichting van de ecohydrologische studie in het Grote Netewoud (LIFE+); de Visbeek: van A tot ... Z uitgelegd; wat vrijwilligers en beheerders zeker moeten weten

over invasieve watergebonden exoten; ... Maar ook niet-water gerelateerde onderwerpen komen aan bod zoals bv. de das terug van weggevoerd, de 'gezenderde' gladde slang, schapenbegrazing voor het verhogen van de biodiversiteit, ...

In de voormiddag kan je van de ene parallelle sessie zappen naar de andere en zo je menu zelf samenstellen.

Raadpleeg zeker het volledig programma op www.ankona.be (rubriek 'ontmoetingsdagen'). Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan t.e.m. 4 februari 2017. Inschrijven doe je bij voorkeur digitaal via de ANKONA-website: www.ankona.be (rubriek 'ontmoetingsdagen')

Gedurende de dag kan je info- en boekenstands van diverse (natuur-)verenigingen bezoeken en zijn er ook de praktische workshops rond meewerken aan meetnetten (in de provincie Antwerpen).

Meer info:

ANKONA-secretariaat:
Desguinlei 100, 2018 Antwerpen
Koen Cuypers, tel. 03 240 59 88
ankona@provincieantwerpen.be
websites: www.ankona.be

In memoriam: Maria Houthoofd

vele speciale wandelingen die sinds de negentiger jaren georganiseerd zijn in de Hobokense Polder. Er ging geen wandeling voorbij of zij accepteerde daarin als een van de besten. Onvergetelijk is voor velen haar rol als 'grootmoeder' in de memorabele 'sprookjes' wandelingen. Bovendien was zij zeer handig en creatief: voor aangepaste kledij zorgde zij dan zelf.

Dat laatste, het creatieve, kan geen verwondering wekken. Maria was artistiek geschoold, had Conservatorium gevolgd, en was vele tientallen

Helaas hebben we weer afscheid moeten nemen van een heel verdienstelijke dame die jarenlang WHOP en Natuurpunt Hobokense Polder gesteund heeft.

Op 22 november hebben meerdere van onze kernleden Maria Houthoofd een laatste rustplaats bezorgd in het urnenbos op het Schoonselhof. Ze is bijna 94 jaar geworden. De laatste jaren van haar leven was Maria immobiel, niet ziek maar toch aan huis gekluisterd. Daardoor volgde ze het gebeuren rond de Hobokense Polder enkel nog via het Polder.blad en via onze sociaal voelende propagan-

daleider André die haar geregeld bezocht.

Voor haar handicap was ze op bijna iedere speciale activiteit van onze vereniging aanwezig, meestal om een helpende hand toe te steken.

Zo zorgde Maria, samen met onder meer Jules Moens (dit jaar ook overleden) en Jeannine Nienlandt jarenlang voor de heerlijke hapjes op de Nieuwjaarsbijeenkomsten van WHOP. Ze hielp ook heel wat jaren bij de padden overzetactie in Polderstad.

Maria nam ook stevast deel aan de

jaren een zeer gewaardeerde violiste van het Orkest van de Vlaamse Opera. Ook haar echtgenoot, Lieven Van den Bergh, had een muzikale opleiding genoten en volgde op wat latere leeftijd scholing als graficus en kunstschilder aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten. Daar kreeg hij onder meer les van de in de vijftiger en zestiger jaren gerenommeerde Kempense kunstenaar Jan Vaerten. Hieruit ontstond later een ware vriendschapsband tussen Lieven en Maria enerzijds en Jan Vaerten anderzijds.

Naast de natuur heeft dus ook het culturele steeds een belangrijke rol gespeeld in het leven van Maria. Tot voor enkele jaren was zij onder meer ook geregeld aanwezig op uiteenzettingen van de Culturele Kring Exlibris.

We zullen haar node missen ...

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

Paarden en runderen:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Natuurbeheer en contacten voor scholen:

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 0478/33 24 27

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde donderdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Topmomenten in het najaar

De "Wandeling van het Jaar" en een stralende nazomer zorgden voor een nooit geziene drukte in de Hobokense Polder. De nieuwe kijkwand De Roerdomp was een grote attractiepool.

Plechtige inwandeling van de "Wandeling van het Jaar" op 6 november ... 65 deelnemers trotseerden het regenweer ... ook vele gezinnen met kinderen wandelden met Whoppie door de Polder

Een Natuurpunt-award voor onze samenwerking met de Polderstadschool werd in aanwezigheid van verschillende bestuursleden en de coördinator van de geleide wandelingen - Annie Van Zwieten - op 16 november uitgereikt in de school

Voor onze 1ste Lichtjeswandeling op 26 november kwamen 80 deelnemers opdagen: vooral jonge gezinnen met kinderen ... zelf gemaakte "lichtjes" en heerlijke chocolademelk ... heel sfeervol. Dank, Stan en Sylvia!

ARDEA-fotowedstrijd 2016: tweede prijs: Papegaaiduikers door René Heylen

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zo 8 jan **Polderborrelwandeling**
- Zo 8 jan Vogelexcursie (Jenevertocht)
- WE 14/15 jan **Watervogeltellingen**
- Zo 15 jan Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Do 19 jan Bewegingsvergadering in Zaal Moretus
- Zo 22 jan **Waterpiepertelling**
- Zo 29 jan **Bustocht Zeeland en Noord-Holland**
- Za 4 feb **Gezellig samenzijn met diner**
- Febr/ma Paddenoverzetacties
- Za 18 feb Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- WE 18/19 feb **Watervogeltellingen**
- Zo 19 feb Daguitstap Doode Bemde (Oud-Heverlee)
- Za 25 feb **Halsbandparkiëttelling in Kielpark**
- Zo 5 ma Zwerfvuil ruimen in en om de Polder
- Vr 10 ma **Mibos-onderzoek: Info-avond**
- WE 11/12 ma **Watervogeltellingen**
- Za 18 ma **Daguitstap De Grensmaas**
- Zo 19 ma Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Za 25 ma **Mibos-onderzoek: Monitoring**
- Za 25 ma **Zwerfvuil ruimen in de Hollebeekvallei**
- Zo 2 april **SLOW! Excursie naar Life+ Netegebied**

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81

Info natuurbeheer scholen: Danny Jonckheere,
0478/33 24 27 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 april 2017 - dienen bij de redactie te zijn op 28 februari 2017 (zie colofon, blz. 26)

www.hobokensepolder.be